

Naša »Teta Mare«

O nimško-hrvatskoj zbirki „pripovitke u anegdota“ *Teta Mare* od Dorothea/Doroteje Zeichmann/Lipković, Oberwart, 2023, lex liszt, sadržajni i pregledni predgovor od Eve Brenner.

Još se svenek spominjam, kako su naši nadareni seoski ljudi znali šalno i sočno povidati anegdote o ljudi svojega sela. Onda te male literarne crtice u jednostavnom i razumljivom jeziku nisam jako cijenio! Zarezio me je študij ki je bio usmiren na visoku literarnu i jezičnu normu. Medtim ali sam morao s visokoga konjskoga sedla doći i uviditi da je naš život, naša literatura išla drugačijim kolosijekom i preko jednoga Tomasa Kocha, Joške Mraza, Gustija Plohovicha, Jive Behona i(li) Ferija Sučića upoznati da su crtice i anegdote bliže našem stvarnom, mučnom životu nego bilokakve polipšane, patetične sentencije o našem književnom izrazu. Svi naokolo su nam kanili dokazati da mi nemamo vrednosne književne riči. Čak i neki naši školovani su argumentirali kad smo im rekli: čitajte i naše autore odgovorili u tom vrimenu morem (pro)čitati značajne pisce svitske književnosti i tako su naši pisci ostali na cidilu. Danas se non leguntur kašira s internetom i dvojezičnim/trojezičnim izdanji.

Zato „Teta Mare“ daje novu perspektivu, novu liniju o starom svitu po sadržaju ali istotako i po jednostavnom razumljivom jeziku kot smo to u selu naučni. Čudi me da nismo već davno spoznali snagu i vedrinu anegdote što bi po grčkom nazivu moglo značiti ono neizdato, netiskano, širi se samo povidanjem po sastanki, u krčmi, nekada skupnom društvenom djelu (perječihanju, fuženju i ruženju kukorice, obrizovanju brgunde, cukroške i sl.) a neke samo po muče, da nas neželjni, nepozvani slušatelji ne bi čuli. Anegdote iznesu uvijek nešto zanimljivo, nepoznato, što nismo držali za vredno da se objavi ali potrefi uvijek točno u sredinu.

Dorothea Zeichmann je u oktobru predstavila knjigu »Teta Mare«.

// foto: Dijana Jurković

Naš prvi poznati kalendar iz 1806. ljeta ima već 19 anekdotov a tu tradiciju nastavljaju pak svi naši kalendari od sredine 19. st. sve do danas. I u znanstvenom svitu su različite samopozvane institucije pokušavale prikazati naš društveni i kulturni život, socijalni sastav i grabile previsoko i ostale za naš narod nepoznate. Čini mi se „Teta Mare“ daje najistinitiji prikaz našega svakidašnjega života. To je naša najbolja sociološka studija zadnjega vremena, naša stvarnost, sve do vremena preokreta u postmodernu, globaliziranu povijest.

Već na prednjoj korici nas bubne slika kako žene nudu veselo pilo iz duplerke: kupite! kupite! ali u plastičnom peharu. To su već dva sviti, naš život u preokretu. Danas takove prilike ne bi već mogli viditi. K tomu sliši foto familije iz 1915. ljeta sa sedmero dice. Da li poznajete danas u selu familiju sa sedmero dice? Austrijsko stanovništvo je svako ljeto manje i manje, nadopunjuje se s došljaci iz tudjega kulturnoga i vjerskoga kruga s očekivanjem da te se u najkraćem vrimenu integrirati, prilagoditi našem životu. Pogledajmo si samo prak-

su integracije po cijeloj Europi? Očekujemo si djelače, nove sluge, kmete i lakocjene robe za naše visokorazvijeno društvo i čudimo se.

„Teta Mare“ je odrasla i živila u starom svitu, puno ime joj je Marija. Mi jako naginjemo na hipokoristike, tj. imena od miline, umanjenice kot je to: Mare za Mariju, Jive od Ivana, Franci/Feri od Franciskusa, Roza od Rozaliju (sve iz knjige). Školske škamlje se nisu dugo rabile, zato nije većina naših ljudi rado čitala. Mučno im je bilo čitati i nisu kupovali ni naše ni druge knjige zvana kalendara i molitvenikov. Dica su odrasla na ulici, ledini, paši, morala služiti pojt, većinom u bogatije nimške i ugarske stane. Na jednoj strani da bude manje gladnih ust u stanu, na drugoj strani na izmjenu zbog jezika, da se nauču jezike susjeda. Danas se misli engleskim jezikom sve upraviti! Siromaštvo je vladalo sve do sedamdesetih ljet prošloga stoljeća. I odraščeni su čudakrat gladili i bili u stiski. Zato su dica bila vesela ako su si kako-tako zaslužila ki ta groš. A dva veliki boji su posebno tlačili narod i brali svoje žrtve. Tribat si samo pogledat

bojne spomenike u selu. A u crtici o žlici se pokaže pak zagrižena ideologija od ke se mnogi nisu mogli lučiti. I narodno vjerovanje je prikazano na primjeru vraćenja kurjega uha, sautanc je ostao diboko urižen u pamćenju kot veseli dan svakomu dilet. U toj vezi pokaže i na negativnu stranu našega života, o preobilnom pilu i odvisnosti od alkohola. Ali u tom poslu nam narodne jačke još čuda već velu.

Centralna tematika o vjeronauku i hodočašćenju nije mogla izostatiti iz zbirke. Sve do danas su znamenita naša hodočašćenja (akoprem i ne iz vjerskih razlogov). Na ti hodočašćenja je znalo biti po ki put i jako veselo. A vjeronauk u školi je čisto izgubio svoj nekadašnji karakter, diskutira se, načinjaju projekti a stvarno vjersko znanje i poznavanje je fuč. Ki školar/ica zna danas desetere zapovidi, propise crikve, biblijska povidanja? I onda se čudimo kad nam kriču po ulica: Alah ak akbar! Ništ ne dojde kot strilja iz vedroga neba! Pak legenda o potomku Josefa Haydna. I ja imam jedan CD od njega.

Na kraju krajeva pak da nam je jezik i kultura došla pod kotače na črljenu UNESCO listu: Endangered languages. To nije samo krivica većinskoga naroda i mi se moramo po prsi i priznati našu krivicu.

I tako je Dorothea Zeichmann pokupila iz svojega spominjanja familije i rođakov, najvažnije momente našega društvenoga života u razumljivom hrvatskom jeziku a za većinu (?) u nimškom. To bi se od sebe razumljivo moglo proširiti na cijelo selo, kade imamo i ovakovih i onakovih karakterov ki daju sveukupnost i vjernu sliku našega svakidašnjega života. Vjerna slika našega života!